Revizionism „est-etic” şi „autonomism estetic” în presa literară postdecembristă (II)

Nicoleta IFRIM

Universitatea „Dunărea de Jos”, Galaţi, Facultatea de Litere
“Dunarea de Jos” University of Galati, Faculty of Letters
Str. Domnească, nr. 47, Galaţi, 800008, Romania
tel: + 40 336 130 200, fax: + 40 336 130 290, web: http://www.lit.ugal.ro
Personal e-mail: nicodasca@yahoo.com

On 'East-ethic' Revisionism and 'Aesthetic Autonomy' in Post-December Literary Press (II)

In its turn, the 'autonomist' critique takes into consideration the inner value of the writing despite of the 'moral profile' of its author. The critical alternative of 'aesthetics' turns into a key strategy of decoding the so-called 'collaborative' texts of the totalitarian age by focusing on the fictional construct only and on its ways of 'alluding' the dominant Great History.

Keywords: revisionist drive, ethical ideology, 'aesthetic autonomy', iconic writer, literary canon, 'collaborationist' text

Perspectiva critică ce dă o replică „angajării” (i)morale a scriiturii, punând în criză furia inchizitorială revizionistă, este validată de susţinătorul „autonomiei estetice” – „egal cu sine, nicicând dedat exceselor de interpretare ori de umoare, cultivând măsura şi echilibrul, ca şi o anume constantă a interpretării”; nu apelează la „iconoclastii de moment”, „gesturi de inclemenţă definitive”, iar „judecăţile sale, de o limpiditate extremă, ocolite de demonul îndoielilor, au un ton «alb», neutru, scuturat de vehemenţe de limbaj.” (Boldea, 2002) Supus constant stigmatizării critice a „judecătorilor” postdecembrişti[1] din pricina refuzului susţinerii „constelaţiei libertăţii condiţionate, a esteticului cu învoire de sus” (Grigurcu, 2002), criticul „apolitic”, acuzat de „non-angajare condiţionată”[2] – formulă duplicitară prin care este vizat, în realitate, suportul estetic acordat modelelor prezente în canonul literar, rezistent dealtfel „furiei demolatoare”[3] – este supus „linşajului”[4] demistificator care camuflează „ipocrit sub faldurile *re-lecturii*, *re-sentimentele* şi *pre-judecata*. Câte sedative ar trebui să ia domnul Alexandru George ca să se vindece de oroarea că tatăl lui Marin Preda a făcut armata la cavalerie, nu la vânători de munte («armă de elită»), şi să recitească onest opera prozatorului?! În ce staţiune de odihnă şi creaţie s-ar putea linişti obsesia de vânător al oportunismului şi colaboraţionismului care îl împiedică pe domnul Gheorghe Grigurcu să facă o re-lectură profesionistă a operei lui Nichita Stănescu?! Sau cu câtă deschidere comprehensivă ar putea reciti proza lui Eugen Barbu un alt critic care nu vrea să ştie altceva decât că scriitorul «a fost un jeg»? Cu un asemenea instrumentar «metodologic», sortit să identifice judecata cu pre-judecata, actul re-lecturii (ca şi lectura primă) nu duce la nimic. Decât la compromiterea instituţiei criticii.” (Grigor, 2007: 33-34) Ofensiva demitizatoare etic susţinută[5] subordonează „necesara” re-lectură unui duplicitar „atac anti-autonomist”: este opinia promovată de Gh.Grigurcu pentru care „cei ce se opun azi discuţiei critice libere nu pot fi trataţi decât ca apărători ai invaziei ideologice, ai scrierilor produse ori metisate de aceasta. Acuzându-i pe susţinătorii revizuirilor că *politizează* discursul critic, ei nu încearcă decât să ascundă propria lor concrescenţă, defel onorabilă, cu oneroasa politizare efectuată sub zodia secerii şi a ciocanului. O a treia cale, cea a *apoliticilor* care disimulează o aderenţă politică conservatoare ori a *echidistanţilor* care-şi aruncă năvoadele cu cinism în apa tulbure a stagnării, e doar o variantă a imobilismului postideologic. Cei ce se arată panicaţi de

pericolul *negativismului*, al *demolării* valorilor sacrosancte sunt, în realitate, vrăjmaşii valorilor în cauză pe care le reduc la pura convenţie, la o ritualitate vidă şi tot mai agasantă. Nimeni nu neagă faptul că Marin Preda e un autor de seamă, dar a-l feri de o analiză neinhibată de hagiografie, a ocoli chestiunea inegalităţii scrierilor sale, a cere tuturor să-l guste la fel nu sunt decât erori profund dăunătoare operei în cauză. […] Nu ne-ar interesa în mod deosebit împrejurarea că Arghezi sau Petru Dumitriu sau Eugen Barbu sau Marin Preda au încasat sume mari de bani din casieriile oficialităţii totalitare, dacă scriitorii în cauză n-ar fi aşternut pagini numeroase de slujire a acesteia. Esteticul şi eticul se suprapun în produsul literar, în afirmarea publică a unui crez angajând fiinţa auctorială unică. […] Regretăm că interesul, comoditatea, laşitatea îi opresc pe unii – destui – critici şi scriitori a admite asemenea adevăruri simple, care ţin de abecedarul est-eticii, hulite din pricini prea lesne de înţeles, înainte de-a fi aplicate." (Grigurcu, 2000) Sub masca asumării unui pseudo-criteriu valoric, criticul îşi explicitează demersul revizionist prin „obligaţia morală" a demascării scrierilor „infectate cu morbul propagandistic", dar şi a susţinătorilor „autonomişti" ai acestora: „Nici un condei onest n-ar putea nega producţiile de certă valoare ce au apărut în «Siberia spiritului», însă acest fapt nu şterge obligaţia noastră de-a investiga şi sancţiona ansamblul creaţiei care a luat naştere într-un climat impropriu, de-a despărţi grâul de neghină. Explicabil, împotriva revizuirilor s-au ridicat cei favorizaţi de scara axiologică veche. Dispunând îndeobşte de situaţii bune înainte de '89 şi ajungând pe cele mai înalte trepte de carieră administrativ-politică după anul de răscruce, graţie legislaturilor neocomuniste cărora s-au grăbit a le aduce servicii asemenea comentatori (Eugen Simion, Augustin Buzura, Andrei Pleşu etc.) n-au riscat a nega teoretic necesitatea revizuirilor, în schimb au depus diligenţe demne de o cauză mai bună pentru a le împiedica *de facto*. Între altele prin tentativa discreditării celor ce doresc a le pune în practică, cărora le-au atribuit intenţii inventate de propria lor rea credinţă. Astfel au pretins că s-ar urmări «politizarea» dezbaterii critice (ca şi cum un medic ce îşi propune a trata o maladie ar fi învinuit că o provoacă!). Şi nu mai puţin aberant că am ţinti «demolarea» valorilor, «scoaterea din literatură» a unor importanţi autori pătaţi de colaboraţionism precum Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, G. Călinescu, Camil Petrescu, când în realitate ne-am limita la întristata analiză a compromisului lor, neocolind a le recunoaşte calitatea de stâlpi ai literelor româneşti. În felul acesta a continuat tendenţionismul mistificator al anilor comunismului, sub pavăza în bună parte conservată şi ea, a «tradiţiei» şi «patriotismului» la care s-ar atenta." (Grigurcu, 2007: 13-14) În acest context, nu ni se mai pare surprinzătoare atitudinea lui Bogdan Creţu care declară: „După decembrie 1989, era de aşteptat să se impună o nouă viziune şi asupra literaturii române; nu doar cea scrisă în timpul comunismului necesita o primenire critică, ci întregul sistem se cerea revizitat cu alţi ochi, neîncercănaţi ideologic. Numai că ideea revizuirilor a stârnit frisoane în rândul criticilor cu autoritate, care mai că se vedeau deposedaţi de rezultatul muncii lor de atâtea decenii. Cum adică trebuie primenit canonul, cum adică trebuie rediscutate, cu toată seriozitatea, operele marilor scriitori pentru care ei, criticii, s-au bătut cu regimul? Vocile mai lucide au căpătat, pentru mulţi, tonalităţi de blasfemie, iar cei care formulau câte o îndoială în legătură cu Nichita Stănescu, Marin Preda, Marin Sorescu etc. erau priviţi cu suspiciune şi acuzaţi că practică diversiunea fluieratului în biserica literaturii. Pentru că, s-a susţinut cu încăpăţânare, vreme de patru decenii, literatura s-a scris împotriva regimului comunist, nu cu acceptul acestuia. Critica noastră a refuzat multă vreme să părăsească baricadele eroice pe care conjunctura dinainte de 1989 o plasase. Unii critici tineri au preluat tale quale aceste inerţii de la maeştrii lor." (Creţu, 2008)

Confuzia voit-întreţinută între conceptul „intens relaţional" al „autonomiei estetice" şi sensul deturnat de „exces autonomist" auto-suficient îl determină pe Grigore Smeu să constate că, „îndată după revoluţia din decembrie, cam un deceniu, s-a vehiculat până la saturaţie – aproape în exclusivitate, în incinta vieţii literare – în termeni tranşanţi, lipsiţi de prudenţă şi eleganţă, sloganul eliminării esteticului din literatură. Zicându-se că el a constituit, în vremea totalitarismului comunist, *doar* un mijloc de «rezistenţă» disimulată împotriva opresiunilor. Şi întrucât, după 1989, comunismul dându-şi duhul, la ce ne-ar mai folosi esteticul? Să-i dăm brânci în neant." (Smeu, 2008: 67)[6] Fenomenul nu este izolat, el făcând parte din acea „mişcare euforică de reierarhizare" în cadrul unui „trend europenist, dezvoltat de diverse «instanţe culturale», cu rol autoasumat de îndrumător de conştiinţe", tradus „prin minimalizarea şi veştejirea reperelor spirituale şi culturale, ale simbolurilor naţionale româneşti, într-o formă sau alta, sub diverse pretexte, toate sub auspiciile transparenţei, lucidităţii şi sincerităţii cu noi înşine." (Ivan, 2008: 55)[7]

Repulsia autist-naţionalofobă, „spaima de mituri" şi de imanenţa estetică a literaturii-rezistente vertijului revizionist sunt facil demontabile prin asumarea unui pact estetic al „întoarcerii la Operă" prin care scriitura „este supusă periodic unei asemenea lecturi care, în loc s-o doboare, o întăreşte. Condiţia este ca lectura să aibă în spatele ei un spirit critic perspicace şi drept… În rest este această vegetaţie sufocantă ce creşte în jurul miturilor…" (Simion, 2010: 5)[8] Un postulat al pre-existenţei criteriilor estetice în re-lectură prin care criticul „autonomist" îşi validează propriile judecăţi critice şi, în egală măsură, propria ideo-grafie auto-legitimantă. *În ariergarda avangardei* (ediţia a doua, din 2012) construieşte, dincolo de scriitura memorialistică, o astfel de „ideologie" estetică a

re-lecturii: profilul „criticului creator" se conturează în urma opțiunilor asumate de Eugen Simion în lectura cărților („scriu despre cărți, nu atac omul care scrie"[9]), având „totdeauna mijloace care-i pot corecta astuțiile, idiosincrasiile spiritului."[10] Criteriile estetice legitimizatoare validează demersul critic, întotdeauna „întors către interior", oglindind prin ricoșeu însuși profilul creator al Criticului care, vorbind despre scriitura altora, vorbește, în esență, despre Sine.[11] Textul-confesiune al *Arièrgardei* aduce astfel în prim-plan o alternativă autorizată – explicit asumată de ambii parteneri în dialog – la discursul ideologizant/mistificator aplicat literaturii: fie cel aparținând „stegarilor"[12] totalitari (față de care formula rezistenței estetice prin literatură a funcționat ca strategie de exorcizare a balastului doctrinar supra-pus), fie cel zgomotos revendicat de „arhanghelii exterminatori"[13] postdecembriști („angajarea" estetică a demersului critic neutralizează definitiv atacul furibund-demitizant al „justițiarilor de mucava."[14]) Este vorba despre „relectura «cinstită», adică obiectivă, din unghi estetic"[15] a textelor „disidente politic prin estetic" (strategie valoric-fondatoare a generației șaizeciste) față de care contestatarii optzeciști regizează diferite „scenarii provinciale"[16] – simptome ale patologiei postdecembriste. De fapt, o revizuire estetică operată de criticul literar care „trebuie să aibă în ființa lui un Petru care nu se leapădă niciodată de literatură (iar când se leapădă, o face în momente de criză existențială și morală; și, de regulă, se leapădă pentru ca, apoi, să regăsească plin de fervoare și credință literatura!) și un Toma care, îndoindu-se metodic, caută adevărul și până la urmă îl găsește…"[17] Strategiile sunt explicitate într-un mic manual de poietică a criticii: față de Maiorescu, care „face o *critică de identificare* (estetică) a operei", sau de Lovinescu și „*centripetismul* estetic", lui Eugen Simion *îi place să privească și să primească opera ca totalitate*: „vreau ca opera să se ofere *ca totalitate*, în plenitudinea și în complexitatea ei. Pentru aceasta orice metodă este, principial, de acceptat dacă mă duce spre ceea ce este esențial în operă, adică spre simbolurile ei."[18] Un program interior-valoric care cântărește, echidistant, nu numai opera individuală, ci și opera colectivă a unei românități culturale contemporane aflate în căutarea reperelor legitimizatoare identitar-naționale și a unui proiect cultural europenizant, punând în criză definitiv vocația contestatară (*naționalofobă*, *ruralofobă*), dar și spectacolul demistificator al intelectualilor postdecembriști[19].

Note:

1. În numărul din aprilie 2002 al *Convorbirilor literare,* Eugen Simion denunță inutilitatea „prigoanei anti-autonomiste": „N-am fost eu, în ultimul deceniu, capul apolitismului, nomenclaturismului literar românesc? Am fost. N-am fost eu exponentul anti-europenismului românesc în ultimele două lustre de viață, deși am scris un studiu (800 de pagini) despre sincronistul, europenistul E. Lovinescu și câteva cărți despre fenomenul literar occidental?! Am fost, cum să nu fiu?!... N-am fost eu moral până în decembrie 1989 și fără morală după? Bineînțeles că da. [...]. N-am apărat eu cu obstinație scriitori compromiși ca Preda, Sorescu, Nichita Stănescu, Arghezi, G. Călinescu și alții de teapa lor? Recunosc, am săvârșit acest act abominabil. N-am zis eu că nu-i bine ca politicul să se amestece în literatură și că nu-i deloc bine să renunțăm, când e vorba de judecata de valoare a operei literare, la autonomia esteticului? [...] Și, apoi, păcatul cel mare, n-am scris de mai multe ori că epoca postbelică nu-i, pentru literatura română, o Siberie a spiritului, ci o epocă tragică în care literatura a supraviețuit cum a putut și, înfruntând sistemul ideologic totalitar, a dat uneori opere de primă mărime? [...] Și, apoi, mitul Eminescu, problema «poetului împăiat» și a «gânditorului politic nul», cum au scris, înfrățite, *Dilema* și *Contrafort*... N-am scris eu că mitul lui Eminescu trebuie să existe și că nu-i frumos ca noi, românii, să-l batjocorim în asemenea chip și cu atâta nechibzuință? [...] Numai că nedreptatea obosește cu timpul și calomnia perpetuă începe să plictisească." – *Intenționez să duc la capăt o istorie a literaturii contemporane dintre 1941-2000,* în *Convorbiri literare,* aprilie, 2002.
2. Este punctul de vedere al aceluiași neobosit Gh. Grigurcu: „Recunoaștem că nu mai funcționează azi, ca în anii «realismului socialist» o literatură encomiastică așternută la picioarele puterii (avem a face, oricum, cu o putere odrăslită din trunchiul partidului unic!), dar își urmează cursul con brio manevra defetistă a «non-angajării» condiționate. Estetismului cu voie și cu îndemn de sus i s-au substituit rapid «apolitismul» contrafăcut și «echidistanța» fariseică, orientări menite și ele a amortiza decepțiile, a măslui realitățile, a jugula criticile adresate puterii, exponenților și protejaților săi. Într-o logică vicioasă, reprezentanții unor asemenea posturi, cu toții răsplătiți cu înalte demnități și diverse favoruri, se ridică împotriva revizuirilor, a indispensabilelor revizuiri, când minimalizându-le sau ridiculizându-le, când prăvălind asupra lor insulte și anateme, dovedind astfel cu prisosință că sunt purtătorii de cuvânt ai trecutului nefast. Ideologiei îi succede post-ideologia, adică o voită stare inerțială, un conservatorism de rău augur care se silește a opri limbile ceasornicului istoriei la orele cele mai avantajoase celor ce au profitat într-un fel sau altul de conjuncturile totalitare și care profită la fel de cele ale prezentului tulbure." – *O dezbatere asupra literaturii române în comunism (I),* în *Convorbiri literare*, septembrie 2004.
3. În acest sens, într-un articol publicat în 2007, Eugen Simion constata că posteritatea stănesciană „nu-i […] foarte luminoasă și calmă. Câțiva poeți rătați și critici roși de urzeala urii nu-i iartă geniul poetic și-l contestă moralmente cu o înverșunare dezamăgitoare." De altfel, „dosarul Nichita" face parte din simptomatologia patologiei revizioniste, alături de denunțul „vârfurilor" generației șaizeciste, supuse imuabilului vertij demistificator. – *Nichita Stănescu. Schiță biografică,* în *Caiete critice,* nr. 3-5/2007, p.15. Același număr al *Caietelor* publică, într-un *Dosar,* intervențiile din cadrul primei ediții a *Colocviului „G. Călinescu față cu noua critică literară"* (Fundația Națională pentru Știință și Arte și Uniunea Scriitorilor, 17 martie 2007) la care participă 23 de tineri critici literari, moderați de E.Simion și Livius Ciocârlie. Miza fundamentală a discuțiilor este schimbarea imaginii „acestui mare critic care, în ultimele decenii, a fost și este încă aprig contestat. […] Contestarea lui morală a luat proporții după 1990 și ea a cuprins toată opera lui G. Călinescu, de la *Istoria literaturii* («o pacoste pentru cultura română», cum a zis un critic optzecist), la «cronica optimistului» («care era un fel de palmă absolută, permanentă, pe dezastrul

poporului român» – cum o spunea, în 1993, Monica Lovinescu […]). […] Aproape deloc o polemică de idei, mai mult o literatură de pamflete. ” (E.Simion) – *Ibidem.,* pp. 45-46.

4. Semnalăm aici cazul articolului semnat de Marius Chivu, *Mitul lui Eminescu, contemporanul nostru,* publicat în *Dilemateca,* nr. 9/februarie 2007. Considerând că nr. 265/1998 al *Dilemei* reprezintă un al treilea moment important în diacronia receptării eminesciene, după studiul maiorescian din 1898 şi publicarea postumelor în ediţia Perpessicius, urmată de studiile aplicate ale lui Călinescu, Vianu şi Negoiţescu (s-a încercat „pentru prima şi singura dată cu un asemenea impact, deconstrucţia cultului personalităţii poetului şi a prejudecaţilor din imaginarul colectiv, rediscutarea mitului literar, reevaluarea şi revitalizarea spiritului critic”), autorul articolului iniţiază un scenariu demistificator cu ţintă precisă: „Rediscutarea unui mit literar la români – încă resimţim puternic nevoia de compensaţie morală pe care o asigura mitul – echivalează întotdeauna cu o acţiune obscură de discreditare a valorilor naţionale. *Revolta antieminesciană, atac al masoneriei, mizerie morală, defăimare, sacrilegiu, acţiune antinaţională şi antimitologică, conspiraţie iudaică, crimă de lese-majesté* sunt câteva dintre aprecierile iconoclastului număr dilematic, număr prezentat, aproape un deceniu mai târziu, în *Dicţionarul General al Literaturii Române* editat de Academia Română, drept «expresia unui proces mai general, vizibil şi în domeniul istoriei, de demitizare a valorilor naţionale, pe motiv că acestea au fost exagerate şi, în consecinţă, trebuie revizuite pentru a putea să fim, astfel, acceptaţi în Europa.» […] Capitolul *Eminescu* din *Dicţionarul General al Literaturii Române* (vol. 3, 2005) este o mostră de inadecvare, neputinţă şi chiar iresponsabilitate critică. Coordonatorul dicţionarului, Eugen Simion, pe atunci încă preşedintele Academiei Române, şi Mihai Cimpoi, preşedintele Uniunii Scriitorilor din Basarabia, şi-au adjudecat onoarea de a scrie despre *poetul naţional*, nelăsând să le scape prilejul unui subtil transfer de prestigiu. […] Falsa glorie academică şi oportunismul ideologic postdecembrist au cerut, în timp, sacrificii: prin manageriatul prelungit şi discutabil, E. Simion, preşedinte de Academie, i-a deprofesionalizat vizibil şi pe profesorul E. Simion, şi pe criticul E. Simion. […] Având în spate o bogată tradiţie eminescologică, plus o dezbatere dilematică semnificativă despre mitul poetului, cei doi critici ratează spectaculos ocazia de a fi scris un Eminescu măcar corect şi adus la zi. […] Articolul închinat de cei doi academicieni celui mai mare poet român ne oferă un Eminescu liniar, univoc, singular, în afara oricărei problematici, un monolit de text critic sufocant care nu lasă să se întrevadă fluctuaţiile unei receptări critice ce se întinde pe întreaga durata a bietei noastre literaturi.”

5. În viziunea lui Ion Simuţ, peisajul literar postdecembrist este asaltat de „critifricţiuni”, ca în cazul „competiţiei” Eugen Barbu – Marin Preda: „Dacă Marin Preda continuă să fie actual, contemporan cu noi, pe Eugen Barbu nu-l pot privi altfel decât contemporan cu Securitatea, ca un complice al ei, notoriu şi detestabil. […] Eugen Barbu nu poate sta încă vreo două-trei decenii, alături de Marin Preda într-o istorie critic-lucidă şi cu adevărat morală a literaturii române postbelice, fără a întina memoria autorului *Moromeţilor.”* Argumentele unei astfel de „inadecvări critice” construiesc o demonstraţie explicit „est-etică”: „Eugen Barbu e absolvit de orice păcate, răscumpărate de o operă aşa-zis sau pretins magistrală. Am văzut că revine frecvent o astfel de prezumţie de nevinovăţie a oricărui scriitor într-un viitor îndepărtat de epoca lui: vor rămâne cărţile, ele – şi numai ele – vor depune mărturie despre scriitor. I-aş spune anticipaţie de nevinovăţie. Mi se pare una din marile naivităţi, extrem de răspândită. De fapt, e mai grav: nu e doar un atentat la istoria literară (care e pusă în paranteză că nu ar mai conta), ci e chiar un atentat la memorie. […] Frumuseţea operei nu salvează abjecţia biografiei, deşi unora le place să creadă astfel. Eu refuz să cred că moralitatea creatorului nu contează şi că opera vine din neant sau dintr-o lume abstractă, fără nici o determinare. Nici nu ştiu dacă nu cumva pe această cale mi-am creat ocazia de a inventa o argumentaţie onorabilă pentru antipatia pe care o am pentru Eugen Barbu, o antipatie care, de fapt, nu are nevoie de nici o argumentaţie. Nu pot rezona la proza lui Eugen Barbu, autorul îmi e prea nesuferit pentru tot răul pe care l-a făcut scriitorilor şi literaturii române, iar acest rău, o moralitate coruptă, le văd ascunse chiar în proza lui, drapate în volutele unui stil de farseur. Pentru mine e compromis nu doar autorul, dar şi opera lui. Nu mă consolează cu nimic probabilitatea ca opera să se desprindă de autor şi să reziste, curăţată de un balast reprobabil. Sincer să fiu, nici nu cred în această posibilitate. Opera are în ea virusul imoralităţii autorului.” – *Critifricţiuni. Competiţia postumă Eugen Barbu – Marin Preda*, în *Familia*, nr. 9 (467)/septembrie, 2004. A se vedea şi *O relectură suspicioasă,* în România literară, nr. 33/24-30.08.2007.

6. După anul 2000, afirmă Grigore Smeu, „vocile *antiestetic* s-au mai subţiat şi nu mai au audienţa încrâncenată din tranziţia gălăgioasă, imediat postdecembristă. Şi esteticul din creaţia literară, tot mai consistentă, mai plină de har – îndeosebi în lirică – şi-a reintrat, treptat, în drepturile-i *imanente*.” – *Este sau nu conceptul autonomia esteticului o „mârţoagă” anacronică?*, în *Caiete critice*, nr. 6-7/2008, p.67. Tot aici, autorul articolului face trimitere la „dosarul” *Autonomia esteticului*, realizat de Mihai Iovănel în două numere succesive ale revistei *Cultura*, 173 şi 174 din 15/22 mai 2008.

7. În acest context, al „europenizării de tip naţionalofob”, autorul articolului încadrează şi cazul Eminescu, reprezentativ pentru „angoasa anti-identitară” revizionistă: „tentativa de zguduire şi demolare a valorilor cardinale ale spiritualităţii româneşti a început prin atacurile împotriva lui Eminescu, Sadoveanu, Arghezi etc., prin *reinterpretarea* istoriei şi a figurilor ei marcante. O victimă «privilegiată» a acestor atacuri mustind de ură şi intoleranţă a fost şi este Eminescu. Din simbol al culturii noastre (care a generat, în timp, o idolatrie naţională şi noţională manifestată şi prin sintagme gongorice gen: *poetul-nepereche, luceafărul poeziei româneşti* etc.), poetul a devenit o prezenţă dispensabilă, un autor lipsit de originalitate şi valoare etc., radiografiat din perspectiva unei *noi ordini culturale* româneşti.” – Sorin Ivan, *Politica educaţiei şi marginalizarea valorilor naţionale,* în *Caiete critice*, nr. 8-9/2008, p. 55.

8. Pentru Eugen Simion, mitofobia postdecembristă funcţionează ca un „construct” revizionist, întrucât „orice naţiune are nevoie de mituri şi cine crede că miturile sufocă arta şi împiedică evoluţia culturii şi a democraţiei nu merge în întâmpinarea artei şi nici a adevărului din jurul ei. Eminescu este un mare poet şi, din această cauză, orice ar spune lăudătorii de serviciu sau defăimătorii de serviciu, mitul lui face parte din existenţa românească.” – *Eminescu între hagiografii şi delatorii săi,* în *Caiete critice*, nr.1/2010, p. 5. Cele două tipuri de discurs parazitar asociate problematicii naţionale, cel „encomistic” şi cel „negaţionist”, „pe care le întâlnim mereu în cultura română, atunci când discutăm despre tradiţie, despre orient şi occident românesc, despre Eminescu, despre sat şi oraş, despre naţional şi universal în spiritualitatea […] românească” sunt „în fond, politice, umorale, intelectualiceşte nule.” – Eugen Simion, *Identitatea românească (I),* în *Caiete critice*, nr.6/2011, p. 9.

9. Eugen Simion, *În ariegarda avangardei, op.cit.,* p. 206.

10. *Ibidem.*, p. 208.

11. În opinia Simonei Antofi, „Eugen Simion practică o lectură

ca act de intimitate al gândirii critice cu opera şi cu spiritul Celuilalt, pe care-l exersează încercând să-l înţeleagă şi pe care-l ia, uneori, drept partener secund de dialog – cel dintâi fiind cititorul căruia criticul i se adresează în nume propriu, asumându-şi nu autoritatea vocii sale, cât dreptul de a (se) exprima în numele Celuilalt" – *Eugen Ionescu* ***tânăr*** *şi dilemele criticului*, în *Caiete critice*, nr.6-7/2008, p. 82.

12. Sintagma îi aparţine Sandei Cordoş care, în studiul *Lumi din cuvinte. Reprezentări şi identităţi în literatura română postbelică* (2012), propune o triptic tipologic al poziţionării scriitorilor români faţă de ideologia realismului socialist: *stegarii* – „cei care au avut un rol hotărâtor în impunerea realismului socialist, prin directivele pe care le-au trasat şi le-au impus, prin discursurile susţinute la întâlniri oficiale sau prin articolele publicate în presă": Leonte Răutu, Nicolae Moraru, Ion Vitner, Mihai Novicov, Mihai Beniuc, Sorin Toma; *corifeii* – „acei scriitori, deja consacraţi, care, prin prestigiul numelui lor, susţin şi legitimează noua putere şi noua ideologie artistică": Mihail Sadoveanu, Camil Petrescu, Tudor Arghezi, G. Călinescu – „acesta face efortul de a ţine pasul actualităţii şi de a teoretiza inclusiv realismul socialist. O face cu un ton entuziast, cu bogate trimiteri culturale şi cu o frazare care îi sunt proprii; în schimb ideile sunt preluate din zestrea de locuri comune aparţinând stegarilor" – *o categorie exemplificată nefericit, din punctul nostru de vedere (s.n.)* şi *înnoitorii* – Ov. S. Crohmălniceanu („are, în 1956, câteva momente în care critică clişeele realismului socialist"), Vera Călin, Petru Dumitriu, Marin Preda. Citatele sunt selectate de la paginile 25, 32, 36, 38 ale volumului publicat la Editura Cartea Românească, Bucureşti.

13. Eugen Simion – *În ariergarda avangardei, op.cit.,* p. 50: „mi-e foarte greu să accept ca lăudătorul de serviciu al regimului totalitar să devină peste noapte procurorul meu moral."

14. În termenii lui Andrei Grigor, „noi scoatem zeii din lăcaşurile lor, îi hulim, îi terfelim, îi batem cu pietre…Smulgem miturile din firidele timpului în care s-au ascuns şi abia mai supravieţuiesc, le călcăm în picioare, le facem una cu pământul…" – *Ibidem*., p. 303.

15. Eugen Simion – *Ibidem*., p. 274.

16. Criticii optzecişti nu au „o critică obiectivă, deschisă, originală, credibilă…Practică discriminarea, atacul la persoană, şi această atitudine este profund provincială, neeuropeană…" (Eugen Simion) – *Ibidem*.., p. 240.

17. Eugen Simion – *Ibidem*., p. 227.

18. *Ibidem.,* pp. 184-185.

19. „Mi se pare că, întorcându-ne cu faţa spre Vest, nu ne-am îndreptat, totuşi, prea mult coloana vertebrală: ne-am plâns că frigul politic siberian ne-a stopat elanul creator timp de cinci decenii, iar acum ne batjocorim însăşi capacitatea de a crea; ne-am văitat că frica de informatorii Securităţii ne-a paralizat conştiinţele şi acum facem denunţuri pe la nu ştiu ce instituţii europene; acuzăm oportunismul faţă de puterea de până mai ieri şi ne gudurăm pe lângă pulpana altor stăpâni…" (Andrei Grigor); „Efectul se vede cu ochiul liber: nimeni nu mai ia în seamă pe *luminătorii poporului*… Ceea ce este îngrijorător" (Eugen Simion) – *Ibidem*., p.165 şi p.166. Un simptom patologic încă prezent în 2012, amintind de unele „concluzii" ale „criticilor de mâine despre literatura de ieri" (dezbatere găzduită în paginile *României literare*): „Cu generaţia '60 prejudecăţile devin alarmante. Suntem atât de refractari la modelul scriitorului genialoid, la sintagma marele X, încât ne punem în pericol nu doar obiectivitatea, dar şi onestitatea. Grimasele unor critici din această generaţie ne fac să ne simţim datori a vorbi despre Nichita sau Preda cumva cu apelativul *dumneavoastră* şi cum nu poţi fi natural atâta timp cât foloseşti pluralul, riscăm să nu mai vorbim deloc despre aceşti clasici contemporani. E o zonă care ne contrariază şi în care nu ne simţim încă liberi. Asta nu înseamnă că respingem de plano literatura şaizecistă. Există aici nişte axiome valorice: primul volum din *Morometii*, unele volume ale lui Nichita Stănescu, câteva romane ale lui Nicolae Breban şi multe altele. Doar că aşteptăm un fel de revoluţie matematică în urma căreia axiomele ar avea şi ele nevoie de demonstraţie." – Luminiţa Marcu, *Imposibila obiectivitate* în *Criticii de mâine despre literatura de ieri, România literară*, nr. 51/20.12.2000 – 09.01.2001.

Bibliography:

Boldea, Iulian. *Eugen Simion – critica apolitică [Eugen Simion – the Non-political Critique]*. În *Convorbiri literare*, aprilie, 2002.

Chivu, Marius. *Mitul lui Eminescu, contemporanul nostru [The Myth of Eminescu, Our Contemporary Writer]*. În *Dilematica,* nr. 9/februarie, 2007.

Creţu, Bogdan. *Iluziile şi deziluziile criticului [The Illusions and Disillusions of the Critic]*. În *Viaţa românească*, nr.11/2008.

Grigor, Andrei. *Critica postbelică [The Post-War Critique]*. În *Caiete critice*, nr. 6-7, 2007.

Grigurcu, Gheorghe. *Actualitatea unui manifest [A Contemporary Manifesto]*. În *România literară*, nr. 42/25.10 – 31.10. 2000.

Grigurcu, Gheorghe. *Ce înseamnă un scriitor incomod [What Does an Uncomfortable Writer Mean]*. În *Convorbiri literare*, aprilie 2002.

Grigurcu, Gheorghe. *De la vechi la nou şi înapoi [From Old to New and Back]*. În *Viaţa românească,* nr. 8-9, 2007.

Ivan, Sorin. *Politica educaţiei şi marginalizarea valorilor naţionale [The Educational Politics and Minimizing the National values]*. În *Caiete critice*, nr. 8-9, 2008.

Marcu, Liviu. *Imposibila obiectivitate [The Impossible Objectivity]*. În *Criticii de mâine despre literatura de ieri, România literară*, nr. 51/20.12.2000 – 09.01.2001.

Simion, Eugen. *Eminescu între hagiografii şi delatorii săi [Eminescu between His Adulators and Detractors]*. În *Caiete critice*, nr.1, 2010.

Simion, Eugen. *În ariergarda avangardei. Convorbiri cu Andrei Grigor [In the Rearguard of Avant-Garde],* Curtea Veche Publishing House, Bucureşti, 2012.

Simuţ, Ion. *Critifricţiuni. Competiţia postumă Eugen Barbu – Marin Preda. [Criticfrictions. The Postume Eugen Barbu-Marin Preda Competition]*. În *Familia*, nr. 9 (467)/septembrie 2004.

Smeu, Grigore. *Este sau nu conceptul autonomia esteticului o „mârţoagă" anacronică? [Is the Concept of Aesthetic Autonomy an Anachronistic Relic or Not?]*. În *Caiete critice*, nr. 6-7, 2008.

Online Sources

http://www.romlit.ro/home_ro
http://www.revistafamilia.ro/revistafamilia.html
http://www.revistavatra.ro/
http://www.viataromaneasca.eu/
http://convorbiri-literare.dntis.ro/
http://caietecritice.fnsa.ro/wordpress/

This paper is suported by the Sectorial Operational Programme Human Resources Development (SOP HRD), financed from the European Social Fund and by the Romanian Government under the contract number SOP HRD/89/1.5/S/59758.